

وهزارهتى كار و كاروبارى كۆمه لايه تى

ژماره : 144 نه 2014/1/19

به پيى نهو دهسه لاتهى كه پيمان دراوه له ماددهى (105) له ياساى چاودپى كۆمه لايه تى ژماره (126) سالى 1980 نه رينمايه مان دهركرد :

رينمايه ژماره (1) ي سالى 2014

شياندن و راهينان و فيركردنى مندالانى ئوتيزم له سه نته ره كانى هه ريمى كوردستان

ماددهى (1) :

مه بهست له م زاروه و دهسته واژانهى خواره وه ، واتاكانى به رامبه ريانه بو مه بهستى نه م رينمايهه :

يه كه م : هه ريم : هه ريمى كوردستان - عيراق .

دووهم : وهزاره ت : وهزاره تى كار و كاروبارى كۆمه لايه تى له هه ريم .

سپيه م : وهزير : وهزيرى كار و كاروبارى كۆمه لايه تى له هه ريم .

چواره م : به رپوه به رايه تى گشتى : به رپوه به رايه تى گشتى چاودپى و گه شه پيدانى كۆمه لايه تى پاريزگاكان و ئيداره ي گه رميان .

پينجه م : به رپوه به رايه تى : به رپوه به رايه تى چاودپى كه مته ندانمان له پاريزگاكان و ئيداره ي گه رميان .

شه شه م : به رپوه به ر : به رپوه به رى چاودپى كه مته ندانمان له پاريزگاكان و ئيداره ي گه رميان .

حه وته م : سه نته ر : سه نته رى شياندى و راهينان و فيركردنى مندالانى ئوتيزم .

هه شته م : ليژنه ي هونه رى : ليژنه يه كى پسپوره پيكديت له شاره زايانى نه م بواره بو ده ستنيشان كردنى مندالانى ئوتيزم .

نويه م : ئوتيزم : به شيويه كى گشتى بريته له تي كچوونى گه شه ي مي شك كه كارده كاته سه ر كارو

چالاكى فه رمانه كانى مي شك وه له ده ركه وته كانيدا له (18) هه ژده مانگى يه كه مى ته مه ن

هه ستى پيده كرپت و كارده كاته سه ر نه م ره فتار و ده رهاويشتانه ي خواره وه :

1. نه بوون يان لاوازي په يوه ندى كۆمه لايه تى .

2. نه بوون يان لاوازي په يوه ندى زاره كى و نازاره كى .

3. بوونى ره فتارى دووباره و يه كرپچكه .

ماددهى (2) : نامانج :

دايين كردن و مسوگه ر كردنى مافى مندالانى ئوتيزم و گرتنه به رى هه موو ري ككارپك كه ده بيته هوى

مسوگه ر كردنى فيركردن و راهينان و شيانديان و تي كه لبوونيان به ژيانى ناسايى كۆمه لگا .

مادهی (3) : مهرجه کانی وەرگرتن و دابران :

یه کهم : مهرجه کانی وەرگرتن :

1- دانیشتووی ههریم بیت 2- نه خوشی گواستراوهی نه بیت 3- ته مهنی له (3) سی سال که مترنه بیت

4- دهستنیشان کرابیت له لایهن لیژنه ی هونه ری .

دووهم : مهرجه کانی دابران :

1. له دهستدانی یه کیک له مهرجه کانی وەرگرتن .

2. ته گهر دهرکوت دواکهوتنی ژیری توندی هه بوو .

مادهی (4) :

ته گهر منداله که به رهو پیشچوونی هه بوو له رووی شیاندنه وه ده گوازیته قوتابخانه یه کی سهر به وهزاره تی پهروه ده نزیک شوینی نیشته جی بوونی که پۆله کانی پهروه ده ی تایبه تی هه بیت .

مادهی (5) : دهوامی سهنتهر :

وهزاره ت به هه ماههنگی له گه ل وهزاره تی ته ندروستی لیژنه یه کی هونه ری هاوبه ش پیکدینیت له ههر

پاریزگایه ک بو دهستنیشان کردنی مندالی تۆتیزم پیکدینیت له :

1- پزیشکی دهروونی پسپۆر 2- پزیشکی پسپۆر ده مار 3- پزیشکی پسپۆر مندالان

4- توپۆه ری دهروونی 5- توپۆه ری کۆمه لایه تی 6- پسپۆر راهینان له سهر قسه کردن .

مادهی (6) :

یه کهم : دهوامی سالانه :

دهوامی سالانه له م سهنته رانه له (8/1) ی هه موو سالی ک ده ست پیده کات تا وه کو (6/30) ی سالی

دواتر

دووهم : دهوامی ههفتانه :

1. دهوامی ههفتانه ی سهنته ره کان (5) رۆژه له ههفته یه کدا .

2. رۆژانه دهوام (6) کاتژمی ر ده بیت له کاتژمی ر (8) ی سهر له به یانی ده ست پیده کات تا کاتژمی ر

(2) ی پاش نیوه پۆ .

3. هه موو پشوه فه رمیه کان ده یانگری ته وه .

مادهی (7) :

یه کهم : سهنته ره کان سه ره رشتی ده کرین له لایه ن سه ره رشتیارانی پهروه ده بی پسه پوره له دیوانی وهزارهت و بهرپوه بهرایه تیه گشتیه کان .

دووهم : بهرپوه بهرایه تی که مئه ندامان له پارێزگاگان خزمه تی ته ندروستی و راهینان و شیاندن و خوشگوزهرانی پیشکەش به مندالانی سوودمەند له م سهنته رانه ده کهن له گه ل دابین کردنی که لوه پهل و هۆکاری فیکردن و راهینان و شیاندن بزیان که یارمه تیده رن بو سه رکه وتنی په رۆسه ی پهروه ده و شیاندن له رووی تیوری و پراکتیکی به هاوکاری وهزاره ته کانی ته ندروستی و پهروه ده .

ماده ی (8) : ستافی سهنته ر :

یه کهم : بهرپوه بهر : هه لگری پروانامه ی زانکۆیی سه ره تایی بیته و پسه پوره بیته له م بواره ، نه رکه کانی نه مانه ن :
1. بهرپوه بردنی سهنته ر و بهر په سیاریه تی هه موو چالاکی و بهرپوه چوون و دابه شکردنی نه رکی ستافی سهنته ر و چاودیری کاره کان و هه ر شتیکی تر که په یوه ستبیت به په رۆسه ی شیاندن له په یمانگا له نه ستۆیه تی .
2. بهرزکردنه وه ی راپۆرتی مانگانه بو بهرپوه بهرایه تی .

دووهم : یاریده ده ر : ده بیته هه مان پروانامه و شاره زایی بهرپوه بهری هه بیته و نه رکه و ده سه لاته کانی له لایه ن بهرپوه بهروه دیاری ده کریت .

سبیه م : توێژه ر :

هه بوونی به لایه نی که م توێژه ریکی ده روونی و توێژه ریکی کۆمه لایه تی ، که شاره زاییان له (2) دوو سال که متر نه بیته له بواری پسه پوره که یان له سهنته رو دامه زراوه پهروه ده بیه کان و نه رکه کانیان نه مانه ن :
1. دیراسه کردنی باری منداله کان .
2. هه ماههنگی له گه ل خیزانی منداله کان و سه ردانی بهرده وام .
3. کردنه وه ی دۆسیه ی تایبهت به منداله کان .
4. بهرزکردنه وه ی راپۆرت ده رباره ی منداله کان .
5. هاوکاری کردنی مامۆستاگان .

چواره م : مامۆستا :

ده بیته ده رچووی یه کیك له کۆلیژه کانی بنه رهت بیته و شاره زایی له (2) دوو سال که متر نه بیته یان ده رچووی یه کیك له په یمانگا کانی پهروه ده بی و فیکراری بیته شاره زایی له (4) چوار سال که متر نه بیته وه راهینراوبن له سه ره پهروه ده و راهینان و شیاندنی مندالی تویتیزم ، له گه ل بوونی :

1. مامۆستایه کی پسه پوره له بواری راهینان له سه ره قسه کردن به مندالی تویتیزم .
2. بوونی مامۆستایه کی پسه پوره له بواری مۆسیقا .

- ئەرکەکانی مامۆستا :

1. بۆ چارهسەرکردنی تاك هەر مامۆستایهك فیترکردنی یهك یان دوو مندال له ئهستۆ دهگریت .
 2. مامۆستایانی پۆله که پیکهوه هاوکاردەبن و بەشداری له گهڵ یهکتری ده کهن له پرۆسه که لهو برگانە ی که ده بیئت به کۆمهڵ و پیکهوه ئهنجامی بدهن له پیناو سهرکهوتن له کاره کهیان .
 3. تهرخانکردنی ماوهی نیو کاتژمیر له کۆتایی دهوام بۆ دانانی پلانی رۆژی دواتر و ئاماده کردنی هۆکاری فیترکردنی پیویست بۆی .
 4. دانانی پهراویك بۆ نووسینی ئهو زانیاریانهی رۆژانه دهاته مندال که و ناردنی بۆ خیزانه که ی بۆ ئهوهی ئهوانیش به کاریبهینن له بواری مامهله کردن و فیترکردن و شیاندنیان .
 5. ههلسهنگاندنی مندال کهان له رووی ئاستی فیربوون و بهرههه پیشچوونهوه .
- پینجهم : راهینهری هونهری : ده رچووی په یانگای هونه ره جوانه کان بیئت و راهینراویبت به باشی له سه ر چۆنیه تی مامه له کردن له گهڵ مندالانی ئۆتیزم .
- شه شه م : چاره سه رکه ری سه روشتی : پزیشک بیئت و راهینراویبت له بواری چاره سه ری سه روشتی .
- حه فته م : فه رمانبه ری IT : پیویسته (2) دوو فه رمانبه ره هه بیئت که پسه پۆربن له بواری ئایتی و کۆمپیوته ره ، ئه رکه کانیا ن ئه مانه ن :
1. داخل کردنی زانیاریه کان ی رۆژانه که له سه ر مندالانی سه نته ره وه ده گریت .
 2. شیکردنه وه ی زانیاریه کان و خسته نه رووی ده ره نجامه کان و ئاگا دار کردنه ی به ریته به ره و مامۆستایان و توێژه ره ان مانگانه .
 3. کردنه وه ی دۆسیه یه کی تایبه ت به نووسین و به کۆمپیوته ره بۆ هه ر مندالیك که بریتی ده بیئت له فۆرمی وه رگرتن و بریاری لیژنه ی پزیشکی وراپۆرت و زانیاریه کان که له لایه ن توێژه ره و مامۆستایان ده نووسریت .
 4. به ری کردنی نووسراو و ئه رشیفی کارگی پری .
- هه شته م : چاودیر : پیویسته به لایه نی که م ده رچووی (9) ی بنه ره تی بیئت ، ئه رکه کان ی ئه مانه ن :
1. چاودیری له هه موو جیگایه کی سه نته ره بوونی ده بیئت ، له ری په و و گۆره پان و باخچه و هۆله کان و ئاوده ست ... هتد .
 2. هه ر (4) چوار مندال ، یه ک چاودیری ده بیئت .

نۆيەم : فەرمانبەرى ژمىرىارى : دەرچوى يەككە لە كۆليژيان پەيمانگانى ژمىرىارى بىت بە مەبەستى راگرتنى داھات و خەرجيەكان و ھاوسەنگيان لە سەنتەر .

دەيەم : داين : ھەبوونى بەپى پىويست بۆ خاوينکردنەوى مندالەكان .

يازدەھەم : فەرمانبەرى پاككەرەوھەھەبوونى فەرمانبەرى خزمەتگوزارى بەپى پىويست بۆپاك راگرتنى سەنتەر دوازدەھەم : پاسەوان : دوو پاسەوان پىويستە ھەبىت .

سيازدەھەم : باخەوان .

چواردەھەم : فەرمانبەرى پرسگە .

ماددەى (9) : بالەخانەى سەنتەرى ئۆتيزم :

دەبىت تايبەتمەندى ھەبىت و جياوازيبىت لە ھەموو سەنتەر و قوتابخانەكانى تر وەك لە خوارەوھە ديارىكراوھ يەكەم : نايىت رووبەرى لە (600) مەتر كەمترىبىت و دەبىت يەك نەۆم بىت .

دووھەم : پىويستە باخچەى گونجاوى ھەبىت .

سيپەھەم : پرسگە : دەبىت لە دەرەوھە دەرگاي سەرەكى سەنتەر بىت .

چوارەھەم : ديوارەكانى دەرەوھەى سەنتەر دەبىت بەرزىەكەى لە (2) م كەمتر نەبىت .

پىنجەھەم : پانتايى پۆلەكان : دەبىت لە (4 × 5) م كەمتر نەبىت .

شەشەھەم : پەنجەرەكان : دەبىت لە بەرزايى (1) م بۆ سەرەوھە بىت لەسەر زەوى .

حەفتەھەم : ديوارەكانى تا بەرزايى (125) سم دادەپۆشريت بە مۆكىت يان كەرەستەى پلاستىكى نەرم .

ھەشتەھەم : ھۆلى ناوخۆى سەنتەر : رووبەرەكەى لە (4 × 10) م كەمتر نەبىت بۆ چالاكى وەرزشى ناوھەوھەى سەنتەر .

نۆيەھەم : دەرگاي سەرەكى : پىويستە بەشپۆھەكەى ئەلكترۆنى كاريكات و پاسۆردى ھەبىت تەنھا لەلاين كارمەندانى سەنتەر بكرىتەوھە .

دەيەھەم : ھەبوونى دەرگاي فرىاكەوتن .

يازدەھەھەم : ھەبوونى سيستەمى كامپيرايى لە ناو سەنتەر بۆ چاودىرى ھەموو جىگايەكى سەنتەر .

دوازدەھەھەم : بوونى ژورەكانى بەرپۆھەردن و كارگىرى و خزمەتگوزارى بە پى پىويست .

سيازدەھەھەم : بوونى ھەردوو جۆرى ئاودەستى شەرقى و غەربى لە ناو سەنتەر .

چواردەھەھەم : بوونى مەرجەكانى تەندروستى لە بينايەكە .

پازدەھەھەم : بوونى مەرجەكانى بەرپۆھەرايەتى بەرگرى شارستانى .

ماددهى (10) : شىۋازى رىكخستنى پۇلى فىركارى ئۆتيزم :

يەككەم : تەرخان كوردنى گۆشەى بەرامبەر دەرگاي پۇل بۇ دۆلەبەكانى پاراستنى ھۆكارەكانى فىركردن و ئەو پىداۋىستىيانەى كەلىپى دروست دەكرىن لەگەل كەل و پەلەكانى تايبەت بە مندالانى پۇل و چىگەى جل ھەلۋاسىنى مندالەكان لەگەل تەرخانكردنى بۆشايىەك لە تەنىشتىان بۇ ھەلۋاسىنى خشتە وپلانى رۇژانە و ھەفتانە .

دوۋەم : تەرخان كوردنى گۆشەى دوۋەم بۇ كۆمپىتەرەكانى فىركارى نوئى كە سەرنجى مندال رابكىشىپت . سىيەم : تەرخان كوردنى گۆشەى سىيەم بۇ چالاكىە پراكتىكىەكان لەلايەن مامۆستايان و مندالەكان لە راھىنانەكانى فىركارى و شىاندن .

چوارەم : تەرخان كوردنى ناۋەرەستى ژوروى پۇل بۇ دانىشتنى مندالەكان بەشىۋەى نىۋە بازنەبى و مامۆستاكەن بەرامبەريان دەبن بەمەبەستى كۆنترۆل كوردن و بىننن و بەشدارى پىكردنى ھەموو مندالەكان لە وانە تىۋرىيەكان بە بەكارھىنانى ھۆكارى فىركردنى بىنراۋ بىستراۋ و بەرجەستە . پىنچەم : نايىت كەل و پەلى لەشۋوشە دروستكراۋ و تىژو برىنداركەر و پەت و داۋ و واپەر لەپۇلدا ھەبىت . ماددهى (11) : بەرنامە و پرۆگرام :

لەبەرئەۋەى مندالى تۋوشبوۋ بە ئۆتيزم حالەتپكى تايبەت و زەھمەتە بۆيە شىۋازى مامەلەكردن لەگەلىان و پەرۋەردە و راھىنان و شىاندنىان تايبەت دەبىت بە بەكارھىنانى رىگاي فىركردن و شىاندن (تاك و كۆ) لە يەك كاتدا ، بۆيە پرۆگرام و بەرنامەكانى شىاندنى تايبەت بەوان برىتى دەبىت لە برگەى تىۋرى و پراكتىكى كە لەلايەن لىژنەيەكى پىسپۆر لە بوارى پەرۋەردەبى و فىركارى و تەندرووستى و دەروونى و كۆمەلەيەتيەۋە دادەنرى بۇ ئەم مەبەستە سوود لە شارەزايى ولاتانى تر ۋەربگىرپت .

ماددهى (12) :

ۋەزارەت بە ھەماھەنگى لەگەل ۋەزارەتەكانى تەندرووستى و پەرۋەردە و كۆمەلە و رىكخراۋەكانى تايبەت بە ئۆتيزم لىژنەيەكى تايبەت پىكدينىت بۇ دانانى بەرنامەو پرۆگرام پىكديت لە :

1. پزىشكى دەروونى پىسپۆر 2- پزىشكى پىسپۆر لە بوارى ئۆتيزم 3- شارەزاي پەرۋەردەبى و فىركارى
- 4- تويژەرى دەروونى 5- تويژەرى كۆمەلەيەتى 6- كەسانى پىسپۆر لەم بوارە .

ماددهى (13) :

ھەلسەنگاندن : كارگىپى سەنتەر فۆرپمىكى تايبەت بە ھەلسەنگاندنى مندالەكان نامادە دەكات بە بەشدارى مامۆستايانى پىسپۆر و تويژەرانى كۆمەلەيەتى و دەروونى و پزىشكى دەروونى ، ئەم فۆرمە

روژانه له لایهن مامۆستای تایبەت بە منداڵە کەوێه له کۆتایی دهوام پرده کریتیهوه و پيشکەش به بهشی زانیاریه کانی سەنتەر (IT) ده کریت بۆ داخل کردنیان له سەر کۆمپیوتەر و جیاکردنهوه و شیکردنهوهیان وه ده ره نجامه کان مانگانه ده دریتیهوه به رپوه بهی سەنتەر و مامۆستایان و توێژه ران ، و له کۆتایی سالداهه ده ره نجامه کانی هه لسه نگاندنی کۆتایی له ناو تۆماری تایبەت به وه رگرتنی قوتابیان تۆمارده کریت له گه ل تۆماری هه لسه نگاندنه کان که به ده سته واژه ی (زۆر باشه ، باشه ، مام ناوه ند) داده نریت .
مادده ی (14) :

یه کهم : سەنتەر هه لده ستیت به کردنه وه ی خولی راهینان بۆ خیزانی منداڵه کانی تۆتیزم .
دووهم : هه بوونی هه ماههنگی به رده وه ام له نیوان سەنتەر و خیزانی مندالی تۆتیزم بۆ به دواداچوونی رهوشی منداڵه کان و نهو مندالانه ی ههستی پیده کریت و ته مه نیان نه گه یشتۆته سی سال .
مادده ی (15) :

یه کهم : وه زیری کارو کاروباری کومه لایه تی وه یان نهو که سه ی ده سه لاتی له لایهن وه زیره وه پی ده دریت ، ده سه لاتی پیدانی موله تی کردنه وه و سەندنه وه هه یه له کاره ی سەنته ره کان له که رتی تایبەت
دووهم : ماوه ی مۆلەت (1) یه ک ساله و سالانه نوی ده کریتیه وه .
مادده ی (16) : مه رجه کانی وه رگرتنی مۆلەت :
یه کهم : دانیشتوی هه ریم بیت .

دووهم : ره زامه ندی لایه نی په یوه ندیدار وه ربگریت .
سییه م : رهوشتی باش بیت و حوکم نه درابیت به هیه چ سزایه کی به د رهوشتی .
چواره م : به لێن بدات به پابه ندبوونی به رینماییه کانی کردنه وه ی سەنتەر .
مادده ی (17) :

له هه ر پارێزگایه ک و ئیداره یه کی سه ره خۆی هه ریم ، لیژنه یه ک پیکدیت بۆ وه رگرتن و دیراسه کردنی داواکاری بۆ به ده ست هینانی مۆلەتی کردنه وه ی سەنته ری که رتی تایبەت و سه ره رشتی و به دواداچوون و پشکنینی مهیدانی و دلنیا بوون له هه بوونی مه رجه کان ، وه پیکدیت له :
1 . یاسایی .

2 . توێژه ری کۆمه لایه تی یان توێژه ری ده روونی .

3 . نوینه ری ته ندروستی .

4 . کهسیکی پسپۆر له م بواره .

ماددهی (18) : وهزارهت ههلهدهستیت به :

یهکه م : کردنه وهی سهنته ره کانی ئۆتیزم له سه ر ئاستی هه ریم .

دووهم : پیدانی مۆله ت بۆ کردنه وهی سهنته ره کانی ئۆتیزمی تاییه ت .

ماددهی (19) :

یهکه م : له کاتی کدا خاوه نی سهنته ری کهرتی تاییه ت سه رپیچی له مه رجه کانی پیدانی مۆله تی کردنه وهی سهنته ر بکات ، وهزیر وهیان ئه و کهسه ی ده سه لاتی له لایه ن وهزیره وه پیّ ده دریت بۆی هه یه ئه م ریککارانه بگریته به ر :

1 . ئاگادار کردنه وه :

2 . داخستنی سهنته ری کهرتی تاییه ت دوا ی ئاگادار کردنه وهی یه که م پاش تیپه رپوونی (1) مانگ ئه گه ر به رده وام بوو له سه ر سه رپیچیه کان .

دووهم : له کاتی لیسه ندنه وهی مۆله تی سهنته ری کهرتی تاییه ت له سه ر فه رمانی وهزیر وهیان ئه و کهسه ی ده سه لاتی له لایه ن وهزیره وه پیّ ده دریت ، قوتاییه کانی سهنته ری هه لوه شاهه دابه ش ده کريت به سه ر سهنته ره حکومیه کانی هاوشیوهی .

ماددهی (20) : سهنته ر پیویسته پابه ندییت به م خالانه ی خواره وه :

یهکه م : ئاگادار کردنه وهی کهس و کاری سوو دمه ندان له کاتی نه خوش بوون و زیان پیگه یان دنیان .

دووهم : ئاگادار کردنه وهی لایه نی په یوه ندیدار له کاتی گواستنه وهی شوینی سهنته ر له بینایه که وه بۆ بینایه کی تر یاخود فراوان کردنی بیناکه .

سییه م : ئاگادار کردنه وهی لایه نی په یوه ندیدار له کاتی گۆرانی کاری و چاک کردنی سیسته می ناوخیی سهنته ر .

ماددهی (21) :

ئه م رینماییه جیّ به جیّ ده کريت له ریکه وتی ده رچوونیه وه و له رۆژنامه ی (وه قايعی کوردستان) بلاوده کريتته وه .